

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Pedagogers resonemang om undervisning för nyanlända elever

Inje Ahmad

LAU370

Handledare: Lena Fridlund

Examinator: Anita Franke

Rapportnummer: HT11-2910-006

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel: Pedagogers resonemang om undervisning av nyanlända elever

Författare: Inje Ahmad

Termin och år: HT 2011

Kursansvarig institution: LAU370: Sociologiska institutionen

Handledare: Lena Fridlund

Examinator: Anita Franke

Rapportnummer: HT11-2910-006

Nyckelord: Nyanlända elever, förberedelseklass, ordinarie klass, inkludering/exkludering.

Syfte

Syftet med denna studie var att ta reda på lärares uppfattningar om undervisning för nyanlända elever dels i förberedelseklass och dels i ordinarie klass.

Metod

Den kvalitativa undersökningen gjordes på två olika skolor, förberedelseklass och ordinarie klass med fyra verksamma lärare med erfarenheter av undervisning för nyanlända elever. Genom de ostrukturerade intervjuerna med lärarna har jag studerat lärares uppfattningar om nyanlända elever både i förberedelseklass och i ordinarie klass. Svaren från intervjuerna analyserades ur ett relationellt perspektiv och ett kategoriskt perspektiv.

Resultat

Resultatet visade att lärare gör sitt bästa i alla situationer och strävar efter en inkluderad verksamhet. Dock ansåg alla att målen i undervisningen för nyanlända elever och rutinerna kring utslussning till ordinarie klass bör förbättras och tydliggöras.

Innehållsförteckning

Inledning	1
Syfte och frågeställningar	2
Tidigare forskningar och litteraturgenomgång	3
Förberedelseklassen	3
Inskrivning.....	4
Kognitiv utveckling	6
Modersmål	6
Övergång till ordinarie klass.....	7
Inkludering - exkludering	8
Litteratursammanfattning	9
Teoretiska utgångspunkter	10
Relationellt och kategoriskt perspektiv.....	10
Metod	12
Val av metod och informanter	12
Undersökningsgrupp	12
Genomförande	13
Etiska aspekter	14
Hantverksskicklighet	14
Bearbetning av data	15
Resultat	16
Skolorna	16
Lärares uppfattningar om undervisning för nyanlända elever	17
Inskolning	17
Motiv för undervisning i förberedelseklass	19
Mål i förberedelseklass (Bergkantsskolan)	20
Mål i Sonettskolan	21
Utslussning	22
Diskussion	25
Metoddiskussion	25
Resultatdiskussion	26
Förslag till vidare forskning	28
Referenslitteratur	28
Bilaga 1	

Inledning

En vinter eftermiddag gick jag och min mor ner till mataffären för att handla mat. Det var vår femte dag i Sverige och vårt första besök i mataffären utan min pappa som redan hade bott ett tag i Sverige. Han talade om för oss att vi skulle ta en röd korg som brukar finnas runt hörnet direkt när man kommer in i mataffären. Den skulle vi ha för att lägga våra matvaror i. Allt var väldigt annorlunda. Så mycket texter på mjölkpaketet och man kunde inte ens se skillnaden på socker och salt, båda var täckta av papperspaket. Mamma skulle laga pappas favoritmat som han inte hade ätit sedan han var hos farmor i Irak för mer än ett år sen. Mamma kunde engelska men det var inte tillräckligt för att kunna fråga var man kan hitta kött. Efter flera rundor i mataffären hittade vi till slut köttet som vi skulle laga. Stolta gick vi hem igen och till middagen fick pappa den goda maten serverad när han kom hem från jobbet. “Är det det köttet du lagade som jag köpte dagen innan ni kom?”, frågar han min mamma. “Jaha, jag visste inte att du redan hade köpt kött så vi gick ner till mataffären och handlade lite och då köpte jag kött“, sa mamma. Min pappa bad oss visa upp plastpåsen som köttet låg i för där stod det en massa saker, och det visade sig att vi hade precis ätit griskött till middag. Panik och ångest drabbade oss båda.

Jag var bara sju år gammal men var ändå väldigt orolig över hur det skulle gå för oss i det här stora främmande landet, hur skulle vi kunna klara oss och hur skulle vi förstå människorna runt omkring oss? Att komma in i en klass som elev i årskurs 1, med 24 elever och varken kunna språket eller ha en uppfattning av vad en skola är, var ungefär som att vara inlåst i ett mörkt och tyst rum där man varken kunde se eller höra. Den tidigare nämnda historien är från mina egna upplevelser, när jag kom till Sverige för 17 år sedan. Jag placerades i en ordinarie klass. Men jag räknades som nyanländ och fick därför extra hjälp inne i klassrummet. Allt fler flyktingbarn kommer till Sverige varje år. Vissa har haft skolerfarenheter i hemlandet och vissa har inte. Hur tar skolorna emot nyanlända elever och hur bemöter man dem i Sverige? Hur tar skolor reda på elevernas tidigare erfarenheter och deras kunskaper? Flera utredningar och kartläggningar visar att allt fler elever med utländsk bakgrund lämnar grundskolan utan godkända betyg (Skolverket, 2007). Undervisningen i förberedelseklasser uppvisar även många brister. Även om det finns ett stort engagemang hos rektorer och lärare visar en rapport från Skolverket (2007) att det inte är någon lätt uppgift. Myndigheten för skolutveckling (MSU) visar i en annan undersökning att de sent anlända eleverna har förbättrat sina skolresultat läsåret 2002/03 jämfört med året tidigare. Vidare visar resultatet att eleverna klarar sig bättre genom att vara integrerade i ordinarie klass och får stöd där i vissa ämnen.

Syfte och frågeställningar

Syftet är att ta reda på lärares uppfattningar om undervisning för nyanlända elever dels i förberedelseklass och dels i ordinarie klass. Jag vill även undersöka hur eleverna slussas ut till ordinarie klasser och hur lärarna vet när eleverna är klara för det.

Centrala frågeställningar i undersökningen är utifrån ett lärarperspektiv.

Lärares syn kring:

- Hur går inskolningen till?
- Hur motiveras undervisningen?
- Vilka mål har undervisningen för nyanlända elever i förberedelseklass och i ordinarie klass?
- När bedöms eleverna vara färdiga för att slussas ut och hur går det till?

Tidigare forskning och litteraturgenomgång

Detta kapitel innehåller teorier och forskning kring nyanlända elever och förberedelseklasser samt studier med fokus på lärares förhållningsätt till dessa elever.

Förberedelseklassen

Elever som går i en förberedelseklass har ett annat modersmål än svenska och enligt Rodell Olgac (1995) är det oftast flyktingbarn som bär på krigsupplevelser, separationer och förluster. Det finns även barn som flyr ensamma till Sverige och lever åtskilda från sina föräldrar. De barn som bor med sin familj har oftast också problem och är oroliga på grund av att föräldrarna inte heller mår bra och inte känner sig hemma i det nya landet. Ofta händer det att de vuxna inte orkar med föräldrarollen och då kan skolan spela en viktig roll genom att ge barnen trygghet och struktur i tillvaron. I förberedelseklasser gäller det att utgå från varje barns kunskaper, språk och förutsättningar och syftet är att eleverna får en lugn skolstart och en framtidstro. För att kunna möta varje barns behov har man färre antal elever i förberedelseklassen än i ordinarie klass.

Eftersom grupperna är små finns det tid och utrymme att bearbeta de trauman många av barnen bär med sig. Samtidigt får barnet träffa andra barn från olika länder med andra kulturer och får kunskap från det. För de elever som har gått i skolan tidigare i hemlandet kan det ta tid att vänja sig vid att fungera på ett demokratiskt sätt. Många av eleverna har tidigare gått i en mer traditionell och auktoritär skola. I en förberedelseklass gäller det att skapa samhörighet mellan barnen och att ständigt uppmuntra för allt som går åt rätt håll. Eleverna måste känna tryggheten av att vara i sin grupp för att få struktur och rutiner i skoldagen. Rodell, Olgac (1995) hävdar att, "Det gäller att finna en balans mellan den trygghet som fasta rutiner och struktur på skoldagen ger och en kreativ undervisning som inte skapar ett nytt kaos i en värld som för eleverna ter sig förvirrande eller till och med hotfull" (s. 6).

Vidare skriver författaren att under barnens traumatiska period är det viktigt att skolan och lärarna bearbetar det som barnen upplever. Det är genom att skapa trygghet för barnen samt att försöka gå tillbaka till ett normalt liv som man kan underlätta för barnen. Författaren beskriver förhållningssätt i relation till traumatiserade elever på följande sätt:

Andra sätt att bearbeta upplevelser kan vara att stimulera skapande aktiviteter, ge korrekt information om det som hänt till barnen, att vuxna och barn öppet talar om sina känslor och att man även till små barn ger upplysningar om psykologiska beteendemönster efter svåra händelser, så att barnen inte tror att de håller på att förlora förståndet. (Rodell Olgac, 1995, s. 8).

De nyanlända barn som kommer till en svensk grundskola har många olika skolerfarenheter. Vissa har gått i skolan sen tidigare, vissa har inte ens varit i kontakt med någon form av utbildningssituation och andra är för gamla för att börja på gymnasiet. Denna variation inom gruppen ställer stora krav på både lärare och skolor.

Vidare skriver författaren att samtidigt som de nyanlända eleverna behöver lära sig det svenska språket har skolan inte uppfyllt målet med att ge alla elever en likvärdig utbildning. Många utvärderingar och undersökningar visar att det krävs krafttag för att lyckas lösa de problem som många skolor har idag. Hon skriver vidare att bristen på likvärdighet har flera orsaker, och att den slår hårdast mot elever med utländsk bakgrund. Den största orsaken är att eleverna blir segregerade från resten av skolan.

Inskrivning

Enligt Rodell Olgac (1995) anordnas det en intagningskonferens på skolan när ett nytt barn skrivs in i skolan. Då är det viktigt att det inte tar lång tid innan den kan genomföras. Syftet är att ge barnen en trygghet när de börjar delta i en strukturerad skoldag. Förutom barnet och dess föräldrar brukar även släktingar, andra vårdnadshavare, rektor, tolk, skolsköterska, förberedelseklasslärare och skolpsykolog medverka på intagningskonferensen. Vid det här tillfället får skolan information om familjens situation och bakgrund. Vissa familjer berättar öppet om sina liv, medan andra är tillbakadragna och fåordiga. Att barnet är med vid det första mötet kan ha stor betydelse för skolpersonalen för att inte dra alltför långtgående slutsatser eftersom familjen redan befinner sig i en främmande och ovan situation.

I en annan rapport (Blob, 2004) framförs att de skolor som tar emot nyanlända elever har brister när det gäller undervisning och arbetsmetoder. ”Förskolan och skolan pekades ut som angelägna områden i behov av nya arbetsmetoder för att befrämja elevernas sprakinläring och för att på ett effektivt sätt förbereda dem för vidare skolgång.”

(s. 55)

Rodell Olgac, (1995) ger några exempel på vilka frågor man skall skapa sig en uppfattning om.

- Från vilket land kommer barnet? Vilka särskilda levnadsmönster är viktiga att känna till?
- Vilken är den politiska situationen i landet? Pågår det krig eller har det nyligen förekommit väpnad konflikter som påverkat civilbefolkningens liv?
- Har barnet upplevt krig eller andra trauma som separationer eller nära anhörigs död? Har barnet gått i skolan tidigare? Vilken skolbakgrund har föräldrarna?(s. 12).

Detta är bara några utvalda frågor som mottagarna skall ta reda på. Svar på dessa frågor får läraren på intagningskonferensen men det är bara en del av dem. Sedan måste läraren försöka

fråga föräldrarna vid andra tillfällen. Rodell Olgac, (1995) menar att genom svaren kan läraren få en uppfattning om barnets behov och hur man skall möta eleven. Vidare skriver författaren att det vore absurt att ett barn med krigsupplevelser från ett land i tredje världen som aldrig tidigare fått möjligheten att sätta sin fot i en skola, startar på samma nivå som ett barn från ett högteknologiskt land i västvärlden. Dyregrow och Raundalen (1993) menar att man bör sträva efter att göra barnets vardag så normal som möjligt både under och efter en krissituation. Med detta menar författaren att all form av skolgång även om den inte är omfattande är till stor nytta. De rutinpräglade aktiviteter som författaren nämner är bland annat, hälsa på vänner, gå och handla, ett besök i kyrkan eller moskén etc. Detta normaliserar barnets liv och bidrar även till att ge struktur i kaoset.

Författarna lyfter fram vikten av att både barnet och föräldrarna får en rundtur både i klassrummet och i skolan efter intagningskonferensen. Då berättar läraren kort om hur det fungerar i klassen samt vilka rutiner som är viktiga. Det är även viktigt att tydliggöra vad som kan upplevas annorlunda för barnet. När den nya eleven kommer till klassen är det viktigt att alla får presentera sig för den nya eleven, vilket språk alla talar och vilka som talar samma språk. Eleven får gå runt och titta i sina nya böcker, prova pennor och kriterier eller rita något beroende på hur eleven vill göra. Under den första dagen är det menat att eleven får sitta och observera allt runt omkring sig, hur det ser ut i klassrummet, vad de andra klasskamraterna gör, alltså får barnet se hur det går till i den nya miljön.

Rodell Olgac (1995) hävdar att, "Den första tiden innebär för de flesta av dessa barn en period av återhämtning och observation av omgivningen. Det gäller att ge barnet tid och möjlighet till detta, även om behoven skiljer sig väsentligt åt"(s. 15). Det är viktigt för de barn som aldrig gått i skolan tidigare att få tid till en mera skolförberedande verksamhet och att få hålla på med aktiviteter som görs i förskolan. Att pyssla, spela Memory och bygga med legobitar kan vara något helt nytt för dessa barn. Rodell Olgac (1995) som själv har varit förberedelseklasslärare berättar om hur hon arbetade med barnen och hennes upplägg av skoldagen är baserat på rutiner. Det börjar alltid med att säga "God morgon" på klassens samtliga språk. Att tala om vilket datum, veckodag och väder det är, och att samtala om dagens upplägg, vilka som skall ha modersmålsundervisning eller som ska gå iväg till sin blivande ordinarie klass. Detta är något som sker varje dag för att skapa en så strukturerad skoldag som möjligt.

Vidare skriver författaren att de alldeles nyanlända barnen pratar mycket sinsemellan på sitt modersmål och enligt henne har det inte varit ett hinder för inläringen av svenska. Däremot menar hon att det är mycket viktigt att barnets eget språk och kunskaper blir en integrerad del av undervisningen. För de nyanlända barnen brukar det ofta finnas en elev som gått längre tid i klassen och kan fungera som tolk för dem. Detta menar Rodell Olgac, (1995) är betydelsefullt för den som hjälper. Hjälparen får då en känsla av ansvar samt blir tvungen att formulera sina kunskaper för att det nyanlända barnet skall kunna förstå. Att vara stabil på sitt modersmål gör det lättare att lära sig ett nytt språk. Att kunna några vardagliga ord på barnens modersmål är ett plus för förberedelseklasslärarna, då det blir enklare att kommunicera med barnet.

Med bara några ord på barnets modersmål kommer man många steg närmare varandra. Det betyder mycket om man som lärare aktivt använder sig av barnens modersmål på lektionerna, för det innebär att de nya eleverna kan vara delaktiga redan från början och inte behöver känna sig okunniga och utanför (Rodell Olgac 1995, s 17).

Barn fungerar precis som vuxna när de möter människor med olika språk. Man utvecklar ett eget språk sinsemellan för att kunna göra sig förstådd. Några engelska ord, svenska ord, modersmålet och kroppsspråk gör att barnen förstår varandra.

Kognitiv utveckling

Det som nämndes innan om att traumatiserade barn återupplever traumat och får "flashbacks", stör oftast deras kognitiva utveckling. Detta kan leda till försämring av mentala aktiviteter, och en försämrad utveckling hos de yngre barnen. Dyregrov och Raundalen, (1992) skriver att när det uppstår en försening av jagutvecklingen hos barnet minskar förståelsen för andra och tilliten till andra. För att ett barn skall kunna koncentrera sig behöver de lägga energi åt just den saken det gäller, men traumat hos de yngre barnen kan göra det mycket svårt. Att hålla tillbaka de traumatiska upplevelserna tar all energi för barnet och detta leder ofta till koncentrationssvårigheter.

När barnen försöker förhindra och uttrycka tankarna kring den fruktansvärda händelsen, utvecklar de gradvis ett kognitivt sätt att glömma. Detta sätt att klara sig blockerar inte bara minnena av traumat utan även hela områden av deras mentala kapacitet som är viktig för skolarbetet (Dyregrov och Raundalen 1992, s. 97).

Språkinläringens syfte är att utveckla tänkandet. Då kan man tänka sig de konsekvenser för tankeförmågan som ett hinder av den kognitiva utvecklingen kan innebära. Om flyktingbarns tankar är sysselsatta med att hålla tillbaka minnesbilder och upplevelser finns det mycket mindre utrymme för nya kunskaper och ett nytt språk, om inte barnet får tid för att kunna bearbeta de händelser som de har varit utsatta för. En annan faktor för barns kognitiva utveckling som Rodell Olgac, (1995) tar upp är: betydelsen av ett meningsfullt innehåll i all undervisning och kanske i första hand i svenska som andra språk. Om undervisningen bara tar upp enkla ämnen och hela tiden fokuserar på språklig korrekthet blir detta så småningom ett hinder för elevens kognitiva utveckling. På ett liknande sätt skriver Skolverket (1994) "Det är viktigt att man tar hänsyn till både elevernas "språkålder" och deras faktiska ålder med den kognitiva mognad den senare innebär" (s. 20).

Modersmål

Rosenqvist (2008) hävdar att, "För elever med utländsk bakgrund är förmågan att behärska sitt modersmål ofta en förutsättning för att utveckla goda kunskaper och god förmåga att använda det svenska språket."(s.20). Modersmålet är nyckeln till utveckling av det svenska språket. Elevens modersmål utvecklas och bevaras genom skolans modersmålsundervisning. En del föräldrar tror att modersmålsundervisning gör att barnet kommer efter i det svenska

språket. Men i det verkliga fallet så hjälper den att inte tappa alltför mycket i ämneskunskaper genom att eleverna får handledning på modersmålet.

Det är viktigt att alla nyinflyttade elever får undervisning i hemspråk (som idag heter modersmål) och studiehandling. Speciellt avgörande är det sistnämnda. Undervisningen på det egna språket i olika ämnen är den enda garantin mot avbrott i språk- och därmed i tankeförmågans utveckling. Annars blir det så att barn under några år inte har tankestimulans eftersom det dröjer innan svenskan har utvecklats till den nivån där barnet utvecklingsmässigt befinner sig. Följden blir att eleven får det mycket svårt under högstadietiden. (Paulin m fl 1994, s. 25)

Det betyder även att läraren i det här fallet måste ha ett gott samarbete med modersmålslärarna. Rodell Olgac (1995) menar att man som lärare skall betona hur betydelsefullt modersmålet är samtidigt som man underlättar så att modersmålundervisningen kan genomföras. Författaren skriver vidare vikten av att modersmålsläraren och förberedelseklassläraren får möjligheten att tidvis hålla lektioner. Det är även viktigt att göra det tydligt för eleverna hur avgörande undervisningen i modersmålet är samt hur viktiga alla språk är. Bunar (2010) hävdar att dagens fråga är hur det hela skall organiseras och hur lärarnas kompetens skall höjas samt hur förberedelseklassen skall integreras och vara en del av skolans vardag. Han menar också att föräldrarna är de som lärarna bör samverka med för att kunna förändra deras attityder till modersmålundervisningen.

Övergång till ordinarie klass

Det finns inga specifika mål att nå i förberedelseklasser, utan det är förberedelseklassläraren som avgör när eleven anses vara färdig. Övergången sker utifrån barnens egna förutsättningar och den tidpunkten varierar från barn till barn. Rodell Olgac (1995) skriver att när man märker att en elev blir intresserad av vad som sker runt omkring i skolan, när eleven vill läsa andra böcker än de vanliga, räknar och klarar av det svenska språket, då skall övergången börja. Normalt stannar eleverna ett läsår i förberedelseklasser, ibland två. Vanligtvis brukar övergången genomföras så att eleven successivt deltar i ordinarie klass för att sedan gå över helt och hållet (Blob 2004). I vissa kommuner bildar man utslussningsgrupper som sedan integreras i ordinarie klass ämne för ämne. I samband med detta upprättas utslussningsplaner. I vissa andra skolor får de äldre eleverna gå ut på prov i SO/NO i ordinarie klass, som sedan utvärderas. I den sistnämnda skolan har varje elev ett individuellt utformat schema där de får undervisning både i förberedelseklass och i ordinarie klass utifrån elevens förkunskaper. MSU (2005) har gett ut ett stödmaterial för skolor och kommuners arbete med sent anlända barn och ungdomar. Där har myndigheten gjort en kartläggning av de sent anlända elevernas skol resultat samt över kommuners och skolors arbetsätt och organisation. MSU (2005) betonar att, ”Om de flesta elever lämnat förberedelseklassen efter ett år, verkar de flesta eleverna i gymnasieskolan lämna IVIK först efter två år. Ju äldre eleverna är när de anländer, desto längre tid behöver de i den förberedande verksamheten innan de kan gå över till andra program.”(s. 43). IVIK är en introduktionsutbildning för nyanlända elever inom ramen för gymnasieskolans individuella program. Vidare beskrivs de problem som ofta uppstår efter övergångarna. Dessa problem är vanliga i både grund – och gymnasieskola. Problemen handlar om att eleverna inte får stödet som de inte får när de går över till ordinarie klass.

Bristen beror på ekonomiska och kompetensmässiga resurser.

Sent anlända elever är de som kommer till Sverige under något av sina fyra sista skolår. De har antingen kort eller ingen skolbakgrund alls och därför behöver de ett särskilt stöd för att gå i en svensk skola. I MSU (2005) nämns det flera exempel på fungerande övergångar och det är bland annat att det skall finnas tydliga rutiner. Rektors roll är också en av de viktiga faktorerna då det är hans/hennes uppgift att styra övergångarna. En annan viktig faktor för bra övergångar är att det finns ett engagemang och en beredskap i hela skolan. Det betyder att hela skolan och inte bara förberedelseverksamheten som måste ha kunskaper om hur man tar emot eleverna och hur man bemöter dem och deras vårdnadshavare.

Inkludering - Exkludering

En kartläggning av behoven i särskolan har genomförts och den visar att elever med utländsk bakgrund får sin undervisning i särskolan i högre utsträckning än andra elever (Rosenqvist, 2008). Studien har gjorts i olika svenska storstäder och syftet med studien är att undersöka om de elever med utländsk bakgrund som är mottagna i särskolan verkligen tillhör särkolans personkrets. Resultatet i studien visar att:

80 % av kommunerna anser att elever med utländsk bakgrund i särskolan alltid är mottagna i enlighet med gällande lagstiftning, 16 % att de oftast är det och 4 % att det är svårt att bedöma. I var femte kommun finns således tveksamheter kring särskolemottagandet för en del av eleverna med utländsk bakgrund (Rosenqvist 2008, s. 20).

Det är endast 8 % av kommunerna som anser sig vara säkra på att det finns elever med utländsk bakgrund i särskolan som istället borde gå i grundskola.

Vidare skriver författaren att för elever med utländsk bakgrund är förmågan att kunna sitt modersmål en förutsättning för att utveckla och behärska det svenska språket. Modersmålet och andraspråket svenska är av stor betydelse för elevens utveckling i stort. I studien framkommer att 44 % av särskoleleverna med utländsk bakgrund nästan aldrig får modersmålsundervisning. Författaren förklarar att skälen till detta är att det saknas modersmåls lärare. Det beror också på att det är för få elever med samma modersmål för att kunna bilda en undervisningsgrupp eller också på att det är föräldrarna som inte önskar modersmålsundervisning. Studien visar vidare att elever med utländsk bakgrund i särskolan är i behov extra stödinsatser, vilket betyder att det krävs mer resurser. Rosenqvist (2008) betonar dock att, "Resurstilldelningen anses av en stor majoritet av kommunerna (88 %) vara rimlig i förhållande till behoven hos särskolelever med utländsk bakgrund"(s.22). Lahdenperä (1997) har i en textanalys studerat lärares föreställningar, värderingar och intentioner beträffande elevens invandrarbakgrund. Resultatet visar att många lärare ser att roten till elevernas svårigheter är deras föräldrar.

Författaren menar att somliga lärare tyckte att invandrarföräldrar skulle behöva mer kunskaper om vad de som förälder borde ge sina barn. Eftersom föräldrar enligt lärarna anses

vara okunniga samt behäftade med fel och ofullkomligheter i egenskap av föräldrar, blir även barnen påverkade av föräldrarnas problem när de är i skolan.

När man läser om alla negativa uttalanden om föräldrar givetvis uppstår funderingar över skolpersonalens förhållningssätt, som också ger en bild av den relation som råder mellan skola och föräldrarna och de "moraliska" åtaganden som skolan har gentemot föräldrarna. Vad finns det för mönster och meningssystem i denna relation? Uppfattas föräldrar i gemen så negativt av skolpersonalen eller accentueras det negativa förhållningssättet när det gäller föräldrar med invandrabakgrund? (Lahdenperä, 1997, s. 156)

Vidare skriver författaren att det är skolans ansvar att kompensera föräldrarnas bristande omsorg, resurser samt förmåga och socio- ekonomiska omständigheterna i barnets närmiljö. På det här sättet får barnet mer jämlika möjligheter i skolan oavsett vart de kommer ifrån och oavsett vilka förutsättningar de har. "Lärarnas negativa förhållningssätt kan förklaras med att elevers invandrabakgrund antas medföra problem på grund av olikheter i värderingar, normer och kulturella mönster. Barn med invandrabakgrund blir barn med särskilda behov" (s. 159).

Litteratursammanfattning

I den tidigare forskningen har jag funnit att skolor inte har uppfyllt målet med att ge alla elever en likvärdig utbildning. Det har även visat sig att problemet har varit svårt att lösa och det slår hårdast mot elever med utländsk bakgrund och de nyanlända eleverna som behöver lära sig det svenska språket.

I förberedelseklassen strävar man efter att göra elevens vardag så normal som möjligt medan i den ordinarie klassen strävas det efter att integrera de nyanlända eleverna så mycket som möjligt för att få utvecklas tillsammans med resten av klassen. Rodell Olgac (1995) menar att elever som bär på krigsupplevelser och separationer behöver vara i små grupper för att kunna få tid att bearbeta trauman som de bär med sig. De flesta skolor som tar emot nyanlända elever har brister när det gäller undervisning och arbetsmetoder och detta gör att eleverna är svårt att hänga med i den ordinarie klassens undervisning.

Det betyder att när eleven börjar i den ordinarie klassen bör få specialundervisning för att utvecklas i det svenska språket och handledning på modersmålet för att inte tappa alltför mycket i ämneskunskaper. Det är egentligen så det skall se ut men på de allra flesta skolorna handlar problemet om att eleverna inte får de stödet som de behöver när de går över till ordinarie klass. Detta på grund av brist på ekonomiska och kompetensmässiga resurser (MSU, 2005).

Teoretiska utgångspunkter

Relationellt och kategoriskt perspektiv

I det föregående stycket som handlade om utländska elever som skrivs in i särskolan på grund av deras svårigheter, så finns det även elever som får specialundervisning i klassen eller i speciella grupper. Specialpedagogisk verksamhet i grundskolan riktar sig till elever som är i behov av stöd och är tidsbaserad efter individens behov. Dels finns det kortsiktig specialundervisning för det som anses vara en akut problembild och dels långsiktig specialundervisning för diagnosrelaterade och individbundna svårigheter hos eleven. De traditionella åtgärder som används för att lösa problemet är som tidigare nämnts specialundervisning antingen i klassen eller i speciella grupperingar. Persson (2008) hävdar att, ”Med detta som stöd finns det skäl att argumentera för en modell som bygger på att specialpedagogisk verksamhet bör ses relationellt, dvs. i interaktion med övrig pedagogisk verksamhet i skolan”(s. 166).

Vidare skriver författaren att i ett sådant perspektiv är det viktigt vad som sker i förhållandet, interaktionen eller samspelet mellan olika aktörer. Att förstå elevens handlande står inte att kunna finna i den enskilde individens uppträdande eller beteende.

Ett relationellt perspektiv innebär dessutom att elevens förutsättningar i olika avseenden också ses relationellt, dvs. förändringar i elevens omgivning förutsätts kunna påverka hans eller hennes förutsättningar att uppfylla vissa på förhand uppställda krav eller mål (Persson 2008, s. 166).

Mot det relationella perspektivet finns ett kategoriskt perspektiv vilket innebär att elevens svårigheter reduceras till en effekt av låg begåvning eller svåra hemförhållanden. Med de två perspektiven menar författaren att de utgör radikalt olika sätt att förstå barnets/elevens svårigheter men att det inte behöver betyda att de är varandra uteslutande. Däremot skall perspektiven ses som ”idealtyper”, dvs. mentala konstruktioner för att påvisa den skillnaden mellan fenomenen som beskrivs ”idealtypiskt”. Traditionen inom specialpedagogiska verksamheter återfinns inom det kategoriska perspektivet och som dominerar även idag. Att arbeta mot ett relationellt perspektiv på specialpedagogisk verksamhet går enligt författaren alltför långsamt. Det har lagts stora ansträngningar på att förändra den grundläggande lärarutbildningen och den specialpedagogiska påbyggnadsutbildningen .

Specialpedagogisk verksamhet svarar i stor utsträckning mot mer eller mindre akuta problem i skolan. Socioemotionella störningar hos eleverna anses vara ett växande problem och i en resursknapp organisation får ofta sådana problem förtur. Förstås specialpedagogisk verksamhet ur ett kategoriskt perspektiv legitimeras sådana åtgärder utan att försök att lösa problemen på längre sikt och i bredare omfattning kan genomföras.(Persson 2008, s. 169).

Författaren skriver vidare att om man förstår specialpedagogisk verksamhet ur ett relationellt

perspektiv så blir tidsaspekten mer viktig, och speciellt i utvecklings - och processmening. Det handlar alltså om långsiktiga lösningar där alla lärare är involverade och som även kräver att den enskilda skolan som system behöver genomlysas. För att detta skall ske så tar det tid och svarar däremot inte mot problem här och nu. Persson (2008) menar att det är svårt att motivera specialpedagogiskt arbete med utgångspunkt i ett relationellt perspektiv. De upplevda problemen kräver omedelbart lösningar och de långsiktiga konsekvenserna av kortsiktiga åtgärder tas inte i beaktande.

I tabellen nedan har Persson (2008, s. 167) illustrerat en tabell på de två perspektiven och deras konsekvenser inom sex pedagogiska huvudområden.

	Relationellt perspektiv	Kategoriskt perspektiv
Uppfattning av pedagogisk kompetens	Förmåga att anpassa undervisning och stoff till skilda förutsättningar för lärande hos elever	Ämnesspecifik och undervisningscentrerad
Uppfattning av specialpedagogisk kompetens	Kvalificerad hjälp att planera in differentiering i undervisning och stoff	Kvalificerad hjälp direkt relaterad till elevers uppvisade svårigheter
Orsaker till specialpedagogiska behov	Elever i svårigheter. Svårigheter uppstår i mötet med olika företeelser i uppväxt- och utbildningsmiljön	Elever med svårigheter. Svårigheter är antingen medfödda eller på ett annat sätt individbundna
Tidsperspektiv	Långsiktighet	Kortsiktighet
Fokus för specialpedagogiska åtgärder	Elev, lärare och lärandemiljö	Eleven
Förläggning av ansvaret för specialpedagogisk verksamhet	Arbetsenheter (-lag) och lärare med aktivt stöd från rektor	Speciallärare, specialpedagoger och elevvårdspersonal

Metod

I den här delen av studien kommer jag att beskriva hur jag har gått tillväga för att uppnå syftet med studien. Förberedelseklassen och pedagogerna som är en del av studien kommer även att presenteras.

Metodval

För att få svar på syftet och de frågeställningar som studien utgår ifrån har jag använt mig av en kvalitativ metod. Jag vill med min undersökning ta reda på lärares uppfattningar om undervisning i förberedelseklass.

Mitt val av den kvalitativa metoden beror på att jag anser att det hade varit svårare att komma åt respondenternas beskrivningar och tankar av ämnet om jag hade valt att använda enkät, även om den hade innehållit öppna frågor där respondenterna hade möjligheten att kunna fritt uttrycka sig. Genom att jag använde mig av ostrukturerade intervjuer (se bil. 1) anser jag ökade möjligheten för mig att ställa följdfrågor och därmed få ut mer information. I intervjun fick jag även möjligheten att ta del av det som Stukát (2005) beskriver om nämligen samspelet mellan intervjuaren och respondenten för att kunna få så djupt svar som möjligt. Författaren menar att metoden med ostrukturerade intervjuer är lätt att följa och anpassningsbar. ”En skicklig intervjuare kan följa upp idéer, sondera svar och gå in på motiv och känslor på ett sätt som är omöjligt eller olämpligt i en strukturerad intervju eller enkät” (s. 39).

Där emot finns det även nackdelar med intervjuer och det är att den är både tidskrävande att genomföra och att bearbeta.

Även om jag har en lång bit kvar till att vara en skicklig intervjuare anser jag att intervjuer var den bästa metoden för datainsamlingen i min studie.

Undersökningsgrupp

Det var problematiskt att få tag på pedagoger som jobbade i förberedelseklass, på grund av julförberedelser. Förutom detta hade pedagogerna i förberedelseklass många arbetsuppgifter att slutföra innan de kunde bestämma sig om de kunde ställa upp på undersökning. Min tanke med denna studie var att intervjua fyra förberedelseklasslärare på två eller tre skolor, men jag kunde endast få kontakt med två pedagoger som arbetade i förberedelseklass. Brist på intervjupersoner gjorde att jag tvingades planera om och fundera på andra sätt som kan ge svar på studiens syfte och frågeställning. Undersökningsgruppen bestod av två förberedelseklasslärare, en specialpedagog och en klasslärare på två olika skolor. Min tanke var att detta skulle ge en fördjupad förståelse av ämnet och från olika perspektiv, med tanke

på att pedagogerna har olika yrkeserfarenheter.

I Torskolan arbetar två förberedelseklasslärare som undervisade i var sitt klassrum med tio elever i varje klass från årskurs ett till fem. Pedagogerna har lång erfarenhet av undervisning i förberedelseklass.

Gunnel som var den första som intervjuades är utbildad lärare i svenska som andraspråk och har alltid varit intresserad av att jobba med nyanlända elever. I hennes lilla grupp går det 5 flickor och tre pojkar, från sju till tio år. Gunnel har varit verksam lärare i 22 år och vill även utbilda sig till SFI (Svenska För Invandrare) lärare. SFI är en vuxenutbildning för invandrare som inte har språkkunskaper i svenska. Christina som har den andra förberedelseklassen är utbildad specialpedagog och har arbetat som förberedelseklasslärare i 30 år. I hennes grupp går det fyra flickor och sex pojkar från sju till 9 år.

På Sonettskolan intervjuades en klasslärare och en specialpedagog. Här är de nyanlända eleverna integrerade i ordinarie klasser men får samtidigt stöd av specialpedagogen Kerstin. Linda som är klasslärare är utbildad ämneslärare i svenska och samhällskunskap, och har varit verksam lärare i 12 år. Hon undervisar elever i årskurs två där det går 21 elever och fyra nyanlända elever. Linda har haft många nyanlända barn i sin klass genom åren och tycker att det är både roligt och problematiskt att jobba med nyanlända elever. Kerstin har jobbat med språkgruppen i 5 år vid Sonettskolan och 28 år som specialpedagog i andra skolor. Språkgruppen är specialundervisning utanför den vanliga undervisningen, där elever får stöd när det gäller utveckling av det svenska språket och även i andra ämnen.

Genomförande

Pedagogerna som medverkade i min undersökning mottog mig med stor välvilja och var positiva att ställa upp, trots att de hade mycket jularbete och annat. På grund av tidbristen och ändringar på urval av intervjupersoner fick inte mina respondenter frågorna i förväg för att kunna läsa igenom dessa inför intervjun. De blev istället kontaktade genom telefon och informerades om att det skulle spelas in. Stukát (2008) menar att genom en förhandstitt på frågorna ett par dagar innan får respondenten tid på att formulera sina svar och förberedd på vad som skall frågas. Enligt författaren skulle detta ge ett mer genomtänkt svar. Jag upplevde inte att mina respondenter hade några svårigheter med att besvara frågorna eftersom mina inledande frågor var att ta reda på hur de uppfattar sitt dagliga arbete.

Samtalet spelades in på bandspelare under intervjutillfället. Lagerholm (2005) menar att ett inspelat material är lättare att sammanställa och bearbetning av resultatet blir smidigare eftersom man kan gå tillbaka och lyssna flera gånger och analysera om vad som har sagts under intervjutillfället. Esaiasson, Peter m.fl. (2007) menar att bandspelning under intervju gör det enklare för intervjuaren att koncentrera sig på vad respondenten säger och även får mer ögonkontakt samt att intervjun blir mer naturlig. I intervjuerna använde jag mig av

ostrukturerade frågor, jag hade ingen fast ordning på frågorna utan de ställdes i den ordning situationen inbjöd till. Stukát (2005, s. 39) hävdar att, ”Detta sker ofta med hjälp av en checklista (frågeguide) med en uppsättning teman eller ämnen.”

Samtliga intervjuer genomfördes i klassrummet vilket de själva valde det eftersom de ansåg att miljön där var lugn och avslappnad. Esaiasson, Peter m.fl. (2007) betonar att det är viktigt att man låter intervjupersonen själv få välja i vilken miljö intervjun skall ske, eftersom de ska känna sig avslappnade när de intervjuas. Klassrumsmiljön verkade vara det enda lugna och lämpliga stället för att genomföra intervjun enligt mina intervjupersoner. Innan intervjun genomfördes talade jag om en gång till för alla att de ingick i en vetenskaplig studie och att om de så önskar kan tacka nej till att fortsätta.

Etiska aspekter

I studien kommer pedagogerna och skolorna att ha fingerade namn. Esaiasson, Peter m.fl. (2007) hävdar att, ”Det är ett absolut krav att de personerna som intervjuas har klart för sig att de ingår i en vetenskaplig studie (så kallat informerat samtycke)”(s. 290). Jag informerade pedagogerna att all data som insamlats skulle behandlas konfidentiellt, skolan och deltagarna skulle avidentifieras samt kommun. Avslutningsvis informerade jag om att undersökningen skulle enbart användas i ett examensarbete och inte i något annat syfte.

Hantverksskicklighet

Den kvalitativa undersökningen som i denna studie används är det lämpligaste forskningsmetoden för den här undersökningens syfte genom att det endast är ett få antal personer som deltar i undersökningen. Kvale (1997) betonar att det är stor en skillnad mellan den kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoden och därför går det inte att jämföras. En kvantitativ studie omfattar en större mängd data (hårddata) från en större grupp informanter. I det här fallet kan intervju svaren tolkas mer ingående till skillnad från den kvantitativa metoden. Validitet handlar om i vilken mån resultatet överensstämmer med verkligheten, om resultatet tar upp det som forskaren tror sig mäta. Enligt Stukát (2005) är validitetsbegreppet viktigt vid kvalitativa studier för att de är mer sammanflätade än i kvantitativa undersökningar.

Under alla intervjutillfällen har jag varit väl förberedd, fokuserad och medveten om min egen påverkan på respondenten. Validiteten på en undersökning visar även på kvaliteten i studien, om jag mäter det som jag avser att mäta. Jag har även varit medveten om det som (Stukát 2005) skriver om, nämligen att det inte är alltid som intervjupersoner ger helt ärliga svar och att detta är något som kan hända mer eller mindre omedvetet. För att kunna undvika detta har jag försökt att skapa en trygg och tillitsfull intervjusituation.

Eftersom jag lade ner mycket tid på att formulera intervjufrågorna för att kunna få en hög tillförlitlighet som möjligt i min undersökning anser jag därför att detta gör den mer trovärdig. Jag har även undersökt det som jag hade för avsikt att undersöka

Bearbetning av data

Jag sammanställde svaren genom att lyssna på det inspelade materialet efter varje intervjutillfälle, dels för att se ifall allt har kommit med och dels för att ta lärdomar inför nästa tillfälle. Kanske var det någon fråga som har varit svår för informanten att förstå, då skulle jag kunna ändra på detta nästa intervjutillfälle. Kvale (1997) betonar att om man skall lära sig att bli intervjuare så sker detta genom att intervjua. Efter att ha lyssnat på bandet sammanställde jag svaren genom att välja ut det som besvarade mina frågor och skrev ned det. När det utskrivna intervjumaterialet var sammanställt var det dags för analysarbete och att skaffa en helhetsbild av innehållet. Stukát (2005) menar att när man börjar analysarbetet gör man det genom att leta efter mönster och variationer. För att kunna göra resultatet begripligt och tydligt för läsaren har jag sorterat data med utgångspunkten i mina frågeställningar. Vidare har svaren analyserats med hjälp av Perssons (2008) kategoriska och relationella perspektiv.

Resultat

I den fortsatta texten kommer jag att ta upp de olika lärares uppfattningar om undervisningen för nyanlända elever. Inledningsvis kommer jag att presentera skolorna och jag har även valt att sammanställa resultatet med utgångspunkt i mina frågeställningar. Varje sådant avsnitt avslutar med en sammanfattande analys.

Redovisning av resultatet är av följande avsnitt:

- Inskolning
- Motiv för undervisning i förberedelseklass
- Mål i Bergkantsskolan och Sonettskolan
- Utslussning

Skolorna

De två skolorna (Bergkantsskolan och Sonettskolan) som deltar i studien tillhör ett storstadsområde och belägna i en förort där majoriteten av befolkningen talar ett annat språk än svenska. Det bor ungefär 7000 invånare i stadsdelen och de kommer från 90 olika länder. I området talas 100 språk, där arabiska är majoritetsspråket. Där bor människor som är födda i Sverige och även de som nyligen kommit.

Två av de fyra pedagoger som deltar i studien arbetar i förberedelseklasser, med elever i år ett till fem. De andra två pedagogerna är en klasslärare och en specialpedagog som arbetar med språkgruppen (nyanlända elever). Skolorna som deltagit i studien är grundskolor från år ett till sex. Undersökningen gjordes i en av skolans förberedelseklasser som var delad i två grupper, där varje grupp hade en lärare. På den andra skolan var mottagandet av nyanlända elever organiserat på ett annat sätt. Där integrerades eleverna i ordinarie klass direkt efter introduktionen. (Introduktionen genomförs i det som kallas välkomsten, en förberedande undervisning på tre veckor innan de går över till ordinarie klass/förberedelseklass beroende på vilken skola som de skrivs in i).

I den ordinarie klassen som de nyanlända eleverna undervisas i får gå i väg fyra gånger i veckan för att få stöd från språkgruppen. Eleverna i dessa klasser befinner sig enligt lärarna på en nybörjar eller mellannivå när det gäller kunskaper i svenska. Dessa nivåer avgör hur en lärare skall anpassa sin undervisning. Varje förberedelseklasselev och nyanländ elev som går i ordinarie klass talar ett annat språk än svenska, och vissa är även flerspråkliga. De flesta i dessa skolor har inte gått i skolan i hemlandet och vissa behärskar inte sitt modersmål.

Lärares uppfattningar om undervisning för nyanlända elever

Inskolning

I förberedelseklassen hos Gunnel och Christina har det alltid varit spännande för både eleverna och lärarna när det kommer en ny elev till klassen. Innan det kommer en ny elev berättar lärarna om för eleverna om den nya eleven, vilket land han/hon kommer ifrån, åldern och vilket språk eleven talar. Christina menar att eftersom de flesta eleverna har det oroligt kring sig, blir det extra jobbigt när de möter nya människor och det kan därför ta tid innan det blir som förr.

Vi har tillsammans med eleverna satt upp en skylt på väggen där det står hur vi skall välkomna vår kamrat när han/hon kommer och hur vi skall behandla honom. Den som kan samma språk som den nya kamraten får vara hans eller hennes tolk (Gunnel).

Familjer som flyr från sina hemländer och kommer till Sverige bär på stora bördor och det brukar ta långt tid innan de skriver in sitt barn i skolan, hävdar Gunnel. Hon menar att ju senare de skrivs in i skolan efter att de kommit till Sverige desto svårare blir det för de att acceptera förändringar. För de flesta elever i Gunnels och Christinas klass hade det inte dröjt mer än sex veckor innan de blev inskrivna i skolan efter deras ankomst till Sverige. Eleven kommer med vårdnadshavaren på möte inför att han eller hon ska börja den nya skolan. Tillsammans med rektor, tolk och skolpsykolog träffar Gunnel och Christina familjen för att få en närmare inblick i elevens situation.

För att vi skall kunna gå barnet till mötes måste vi ta reda på barnets psykosociala utveckling för att vi ska kunna få en uppfattning på hur vi skall gå till väga. Under mötet är det viktigt att ta reda på vilka levnadsmönster som är viktiga att känna till och även hur familjestrukturen ser ut (Christina).

Christina förklarar att det är många frågor som de måste få svar på under mötet men att det behövs flera möten för att veta mer. Krig och konflikter i landet kan göra det känsligt för vårdnadshavaren att prata och därför har Gunnel och Christina ansvaret att söka svaren på detta på egen hand. Gunnel menar att det är viktigt att man får reda på om barnet har upplevt krig eller andra trauma som separationer eller nära anhörigs död. Svaren på frågorna kan ge dem en uppfattning om barnets behov menar pedagogerna. Efter inskolningsmötet bestämmer Christina och Gunnel tillsammans om när barnet skall börja skolan efter att hon berättat om rutinerna i klassen och visat runt på skolan.

De flesta barn som kommer har varit med om krig och sett sina anhöriga dö framför sig, vilket sedan har varit svårt för oss att nå barnet när de kommer till oss, och ännu svårare när man inte kan språket. Genom att närma sig barnet och visa ödmjukhet och trygghet läks alla sår med tiden (Gunnel).

Sonettskolan jobbar på ett helt annat sätt, där finns inga förberedelseklasser utan de

nyanlända eleverna placeras i ”vanliga” klasser. Kerstin har kontakt med ”Välkomsten” där de nyanlända får gå i några veckor innan de går över till den vanliga klassen. Innan övergången till den ordinarie klassen får Kerstin information om barnets situation och hur inlärningsutvecklingen ser ut hos barnet för att kunna veta vilka åtgärder som kan behövas. Rektorn anordnar en intagningskonferens på skolan där all personal som ska jobba med eleven deltar.

En del vårdnadshavare vill att deras barn ska gå i en liten grupp för att inte kunna känna sig utanför i den ordinarie klassen där alla kan tala svenska. Då är det bra att kunna förklara för vårdnadshavarna att det egentligen är segregeringen som kan få barnet att känna sig utanför. Samt hur hårt jag och klassläraren Linda arbetar för alla barns trygghet och utveckling (Kerstin).

Linda menar att barn som har gått igenom svåra situationer som krig eller andra trauma kan göra det värre för dem att vara omringade med barn som påminner om deras egen situation. Linda anser att det stöd de behöver ges tillräckligt i språkargruppen. När de nyanlända eleverna skrivs in i Sonettskolan måste ett kunskapstest genomföras för att man sedan ska kunna göra en bedömning av elevens kunskande. Men om eleven tidigare har gått i en svensk skola brukar elevens förra lärare skicka en bedömning av elevens kunskande och.

Vi måste veta vilken kunskapsnivå eleven ligger på för att vi ska kunna ge eleven rätt stöd. Alla dessa barn ligger på olika kunskapsnivåer och har gått igenom en hel del, som sedan gjort svårt för de att mata in sig nya kunskaper. Vi har även haft barn som gått i skolan i sina hemländer och som sett en annan bild av skolan, vilket gör att det blir svårt att anpassa sig till den demokratiska skolan. Ett barn som har erfarenheter av en disciplinriktad skola, har alltid svårigheter i början när de kommer till den svenska skolan (Linda).

När en ny elev börjar i Lindas klass är alla elever redan förberedda på att en ny klasskamrat kommer. Om eleven tidigare har gått i ”Välkomsten” brukar de skicka ett fotografi och information om eleven som ska börja i Sonettskolan. Det fotot visar Linda upp inför klassen samtidigt som hon berättar om den nya eleven för att kunna göra det spännande för eleverna. Linda tydliggör hur viktigt det är att hon påminner sina elever om hur det var för dem när de var nya i klassen, för att påpeka om hur viktigt det är att inte retas.

Sammanfattande analys

Pedagogerna på Bergkantsskolan jobbar för en tryggare skolmiljö och elevernas trivsel är på första plats. Pedagogerna har en förståelse för eleven och familjens situation. För att få en uppfattning om hur undervisningen skall anpassas till eleven jobbar pedagogerna grundligt för att ta reda på elevens psykosociala utveckling. Här ses elevernas förutsättningar i olika avseenden kategoriskt. Pedagogerna finner inte handlandet som orsakat av en individs beteende eller uppträdande. På Sonettskolan jobbar pedagogerna på ett annat sätt eftersom eleverna undervisas i ordinarie klass och integreras inte bara i undervisningen utan även i resten av skolan. Vilket innebär att inskolningen i Sonettskolan ses från ett relationellt

perspektiv. Persson (2008) skriver att om vi vill se elevens möjligheter till utveckling så skall man inte lägga problematiken på enbart eleven. När man fokuserar på elevens möjligheter till utveckling kan man lättare anpassa det pedagogiska arbetet till vars och ens förutsättningar.

Motiv för undervisning i förberedelseklass

Samtliga pedagoger motiverar att det är viktigt att eleverna känner sig trygga när de är i skolan och det är tryggheten som kan få eleven att med tiden delta aktivt i undervisningen. Gunnel berättar att många av hennes elever har varit med om hemska händelser, förlorat sin familj, släktingar och vänner. De har varit tvungna att flytta till ett nytt land och en ny skola där mycket känns främmande. Särskilt främmande känns det för de barn som har gått i skolan i sina hemländer. I början är det problematiskt att motivera eleven till att lära sig språket och skolans rutiner, speciellt de barn som har gått igenom svåra situationer, förklarar Gunnel. Christina menar att alla elever behöver närhet och att de känner sig trygga med oss vuxna och barn. Det är just det som kan ta tid för en del barn och då gäller det att visa förståelse för det de har varit med om.

Det blir hopplöst för oss när vi ser eleverna må dåligt, och ett hårt jobb krävs för att kunna motivera eleverna till undervisningen. Ibland lyckas man och ibland inte, men det gäller att inte ge upp. Vi fäller både lyckliga och sorliga tårar i det här jobbet (Christina).

I Gunnels och Christinas klass strävar de efter att göra elevernas vardag så normal som möjligt. Eleverna behöver inte delta i alla de aktiviteter i skolan som bestäms av oss lärare utan de får välja själva också.

Linda som arbetar på Sonettskolan menar däremot att de nyanlända eleverna fungerar bättre i en ordinarie klass och att det inte är en fördel bara för de själva utan även för resten av klassen. Det sker ett samarbete mellan eleverna. De vill alltid hjälpa de nyanlända eleverna. Hon menar att barnen får nytta av varandra och förstärker därmed sin medkänsla. De nyanlända elevernas motivation kommer från att de ser sina ”svenska klasskamrater” göra samma saker som de själva gör, att de sitter i samma klass och att de samarbetar.

De nyanlända eleverna behöver se svenska elever runt omkring sig både för att glömma ”problemen” och för att motiveras av sin omgivning till undervisningen (Linda).

Sammanfattande analys

Pedagogerna tycker synd om eleverna i förberedelseklassen och de menar att det därför är viktigt att eleverna får vara i en ”liten grupp”. I detta fall ses eleverna som ”elever med svårigheter” vilket tyder på ett kategoriskt perspektiv. I den ordinarie klassen anser pedagogerna att de nyanlända eleverna motiveras av att vara integrerade i en miljö där de inte

påminns om de svåra situationerna. Att integrera de nyanlända eleverna i ordinarie klasser är att se verksamheten ur ett relationellt perspektiv. Här ser man en stor skillnad när det gäller pedagogernas syn på undervisning i förberedelseklass och i ordinarie klass. Persson (2008) menar att det är bättre att skolan tillåter båda perspektiven verka parallellt i växelverkan med varandra, än att bara fokusera på ett perspektiv när man vet att det krävs mycket mer än så. När de båda perspektiven verkar bör strävan inte vara att konsensus skall råda kring vilken lösning som är den bästa.

Mål i förberedelseklassen (Bergkantsskolan)

I Sverige har vi inte fast bestämda mål i förberedelseklass, utan det är skolorna själva som formulerar sina mål. I Bergkantsskolan lägger man stor vikt på elevens trygghet i skolan och det kommer först av allt annat. Syftet med Bergkantsskolans förberedelseklass är att ge varje elev kunskaper i det svenska språket, en förståelse för det svenska samhället samt för andra kulturer.

Några mål i Bergkantsskolans förberedelseklass:

- Att utveckla det svenska språket utifrån elevens förutsättningar.
- Att stödja eleverna i deras flerspråksanvändning.
- Att eleven skall känna glädje i lärandet samt förstärka elevens självbild.
- Att ha ett samarbete med modersmålläraren så att elevernas språk stimuleras och utvecklas.

Att möta elevernas förutsättningar och sträva efter att tillgodose elevernas behov och som är sådana behov som är gemensamma för alla barn, blir väldigt svårt om man som lärare inte försöker leva sig in i barnens situation (Gunnel).

Christina förklarar vikten av den sociala kontakten, att den är till och med mer betydelsefullt än de obligatoriska kraven. Om inte den sociala kontakten fungerar som den skall, försvinner själva lusten att leva. Att utveckla en positiv bild av sig själv är ytterst angeläget för varje elev. Eleverna behöver trygghet, kärlek och framförallt beröm och därför är det mycket viktigt att vi kan förhindra eleverna från att få dålig självkänsla. Både Gunnel och Christina jobbar hårt för att ge eleverna gynnsam flerspråkighetsutveckling och att dokumentera elevernas utveckling av svenska språket. För att elevernas språk skall utvecklas och stimuleras har pedagogerna ett gott samarbete och samplanering med elevernas modersmållärare.

Ett starkt samarbete med modersmålläraren och även föräldrar krävs för att vi skall kunna ge eleverna rätt stöd. Men eftersom de flesta föräldrarna och familj har problem blir det svårt att samarbeta, därför jobbar vi extra för att göra det bästa för våra elever (Christina).

Pedagogerna arbetar oftast ensamma med modersmålläraren men ibland händer det att en

förälder kommer till skolan som vill visa att han/hon är medveten om sitt barns svårigheter och vill vara delaktig i att hjälpa till i arbetet. Det brukar oftast lyckas och det märker pedagogerna genom att eleven kommer till skolan med färdiga läxor och läxböckerna förhörda. Både Christina och Gunnel säger att det engagemang som föräldrarna visar hemma är en av de viktigaste vägarna till elevens glädje av lärandet. Hemmet har en väldigt stor betydelse för elever som har gått igenom svåra situationer. Att de motiveras och får beröm hemma trots svårigheterna, betyder mycket för att eleverna ska känna glädje i livet och i lärandet.

Mål i Sonettskolan

Elever som placeras i Lindas klass har tidigare gått i Välkomsten där de fått en mjuk start i skolan. I Välkomsten får de lära sig om vad man gör i skolan och hur rutinerna ser ut. Trots den korta perioden i Välkomsten är det viktigt att de kan några ord innan de går över till ordinarie klass så att det blir lättare för dem och för Linda att förstå varandra. Det allra viktigaste och första målet för de nyanlända eleverna är att så fort som möjligt lära sig det svenska språket. De skall ha ett tillräckligt ordförråd så att de kan följa den ordinarie undervisningen.

Några mål:

- Att eleven skall kunna uttrycka sig muntligt ganska väl för att kunna klara sig i klassen.
- Eleven skall på ett enkelt sätt kunna delta i klassens samtal samt att ställa frågor när eleven inte förstår.
- Eleven skall på sikt kunna uppnå färdigheter i samhälls -, studie - och ämnesorientering, samt kunskaper om och förståelse för den svenska kulturen och normer och värden.

Eleverna är väldigt sårbara och negativa till sig själva på grund av problemen de haft i sina hemländer och problem som har följt med dem till Sverige. I detta fall är det väldigt viktigt att kunna inhämta relevanta kunskaper om varje elev för att sedan kunna möta elevens behov, samt att man tar vara på de kunskaper och erfarenheter eleven har med sig. Både för mig och för Kerstin är det jätte viktigt att våra nyanlända elever känner sig hemma och integrerade på vår skola (Linda).

Pedagogerna dokumenterar elevernas språkutveckling, så att såväl progression av det svenska språket och modersmålet tydligt framgår. Kerstin som är specialpedagog har mer erfarenheter av nyanlända elever och elever som är i behov av särskilt stöd. Därför har Kerstin en djupare förståelse för elevernas språk - och kunskaps utveckling. Det är modersmålsläraren som gör dokumentation av progressionen i modersmålet.

Jag tycker att skolpersonal som jobbar med elever som har en invandrarbakgrund måste utveckla sin kompetensutveckling och ha tillräckliga kunskaper om flerspråksutveckling, språkstimulans, språkportfolio och språkliga störningar. (Linda)

Linda och Kerstin tillsammans med modersmållärare samarbetar för att utveckla båda språken, exempelvis genom att en viss litteratur kan läsas parallellt på både modersmål och svenska.

Utvärderingar och revideringar av arbetsplanen genomförs årligen av Linda och Kerstin. Under utvärderingen är det viktigt att barnens, föräldrarnas och personalens synpunkter kommer fram och synliggörs, så att dokumentet känns meningsfullt och levande för alla parter.

Sammanfattande analys

Pedagogernas förhållningssätt till mål i förberedelseklassen är olika. Båda skolorna strävar efter samma mål men har olika undervisningsmetoder och undervisningsmiljö. I förberedelseklassen får eleverna kvalificerad hjälp som är relaterad till hans/hennes uppvisade svårigheter, därför ses undervisningen ur ett kategoriskt perspektiv. Det är ett krav att lärarna i Sonettskolan utvecklar sin kompetens och har goda kunskaper om flerspråksutveckling för att kunna jobba med elever som har utländskt bakgrund. Här läggs det fokus på arbetsenheter, lärare, lärandemiljö och elev, då ser man det utifrån ett relationellt perspektiv. Pedagogerna i förberedelseklassen (Bergkantsskolan) är medvetna om att undervisningen kan ses ur ett kategoriskt perspektiv men de anser att deras undervisningsmetoder är det enda som har fungerat. Kvalificerad hjälp som är relaterad till elevens uppvisade svårigheter är det enda lösningen enligt pedagogerna. Det är alltså akuta problem som behöver åtgärdas. Dessa akuta problemlösningar är kortsiktiga och baseras bara på en problembild. Medan undervisningen i Sonettskolan ses utifrån ett relationellt perspektiv där tidsperspektivet är långsiktigt. Persson (2008) menar att tidsaspekten är viktig om man förstår specialpedagogiken ur ett relationellt perspektiv. Då handlar det om lösningar som innebär att hela skolan behöver betraktas. Författaren skriver vidare att det relationella perspektivet kan upplevas bland vissa pedagoger som obekvämt bara för att det inte löser akuta problem.

Utslussning

Utslussning från förberedelseklassen sker när pedagogerna anser att eleven är ”redo”. Det är dock oklart hur pedagogerna vet att eleverna är redo för att slussas ut. Det är pedagogerna i den ordinarie klassen som bestämmer detta. När eleverna i förberedelseklassen på Bergkantsskolan anses vara ”redo” för att slussas ut, uppfyller de i vissa fall inte de kriterier som pedagogerna i den ordinarie klassen anser att de behöver.

Det största problemet är när vissa elever aldrig blir redo och måste slussas ut för att de inte kan gå i förberedelseklassen hela skolgången. För många bristande kunskaper

hos en elev gör att de aldrig blir redo för att gå över till ordinarie klass. Precis så som arbetslivet för oss vuxna är vår viktigaste arena, så är skolan barnens viktigaste arena för etablering integration. Därför är det jätte viktigt att barnen i förberedelseklassen går ut till de ordinarie klasserna så fort som möjligt om vi skall öka integrationen (Christina).

Pedagogerna berättar om svårigheterna att släppa iväg en elev som trots allt gått i förberedelseklassen termin efter termin men ändå inte är fullt redo för att gå över till ordinarie klassen helt och hållet. Vissa elever har fortfarande svårigheter i det svenska språket och framför allt sämre självförtroende. Gunnel menar att allt hänger på hur elevernas självförtroende ser ut och det är den som hjälper eleven att ta sig fram i livet. Under hela den perioden som eleven gått i förberedelseklassen har pedagogerna jobbat med elevens självbild och gjort allt för att stärka elevens självförtroende. Men för en del elever har det inte fungerat. Pedagogerna menar att det beror mycket på hemsituationen och elevens psykiska hälsa efter bland annat krig.

När det sker en utslussning tar pedagogerna kontakt med föräldrarna för att bestämma ett möte tillsammans med en tolk. På det här mötet diskuteras det i samverkan med föräldrarna om hur utslussningen skall gå till och vilken årskurs eleven ska börja i. Både Gunnel och Christina upplever ofta att föräldrarna tar detta på ett positivt sätt och har förståelse för att eleven måste flyttas ned i årskurs. När de har bestämt vilket år eleven ska börja i kontaktar pedagogerna den nya klassens lärare för en närmare bestämmelser.

Hur vet vi att eleven behöver flyttas ner ett år är genom att vi tittar på hur eleven ligger till kunskapsmässigt och socialt. Alltså är det 70 % av eleverna som flyttas ner ett år, och det är väldigt vanligt att eleverna har bristande kunskaper ifrån hemlandet. Man har inte tillräckligt med tid för att ge eleverna de kunskaperna om man skall placera dem efter deras åldrar. Det är även bättre för eleven att flyttas ner då de får chansen att ta igen saknad kunskap samtidigt som de klarar sig bättre i skolan (Gunnel).

Pedagogerna har inte haft några svårigheter med ned placeringar av elever efter att de talat om för föräldrarna "hur det ligger till". Nedflyttning innebär att eleven får gå i en lägre klass. Eleverna blir ändå inte ned flyttad lägre än två år, men däremot finns det elever som ligger kunskapsmässigt på en betydligt lägre nivå jämfört med andra elever som är i samma ålder. I det fallet behöver eleven flyttas ned mer än två år, men då kommer det stora problem när det gäller ålderskillnaden. Kunskapsbristerna blir allt mer synbara och det finns även risk för att elevens självkänsla sänks och riskerna för att bli utstött blir bara större.

En sak som är väldigt bra är när de eleverna som flyttas ner 3 år som till exempel årskurs 1, där det är vanligt att leka på lektionerna och många elever på förberedelseklassen har nästan aldrig lekt. De behöver leka för att kunna utvecklas, dessutom lär de sig att kommunicera och följa regler genom leken (Christina).

Sammanfattande analys

Utslussningen i förberedelseklassen sker när eleven är ”redo” vilket är ett uttryck för ett kategoriskt perspektiv, där eleven ses som ”elever med svårigheter”. Att vissa elever stannar kvar i förberedelseklassen termin efter termin anses av pedagogerna att dessa elevers svårigheter är medfödda eller på ett annat sätt individbundna. Problemet ses hos eleven och detta är också ett uttryck för ett kategoriskt perspektiv. Pedagogerna ser förberedelseklassen som en klass där elever får tillbaka sitt självförtroende för att kunna utvecklas vidare. Elever blir nedflyttade lägre än 2 år på grund av deras bristande kunskaper även om man är medveten om att ålderskillnaden kan medföra stora problem för denna elev. Här ser man tydligt att undervisningen ses utifrån ett kategoriskt perspektiv. Persson (2008) hävdar att de flesta lärare som har elever i sin undervisning som är i behov av särskilt stöd eller av något annat skäl har specialundervisning, upplever det svårt att anpassa sin undervisning så att den tillfredställer både eleven och resten av klassen. Av dessa skäl har många lärare överlämnat arbetet till specialpedagoger, där eleven får kvalificerad hjälp direkt relaterad till elevens uppvisade svårigheter. Denna uppfattning av specialpedagogisk kompetens ses enligt författaren ett kategoriskt perspektiv.

Diskussion

Jag har i mitt examensarbete velat undersöka lärares uppfattningar om undervisning för nyanlända elever dels i förberedelseklass och dels i ordinarie klass.

Jag har även varit intresserad av lärares syn på elevernas segregering och integrering. Jag fann att samtliga pedagoger var medvetna om att eleverna blir segregerade när de går i en förberedelseklass. Men förberedelseklasslärarna tycker även att det finns fördelar med att nyanlända elever får gå i en liten grupp tills de uppnår kraven för att kunna gå i en ordinarie klass, även om kraven eller målen att uppnå målen i förberedelseklass är diffusa.

I detta kapitel kommer jag att knyta samman teoridel och resultatdel med mina egna tankar. Diskussionsdelen delas in i följande rubriker: Metoddiskussion, Resultatdiskussion och Förslag till vidare forskning.

Metoddiskussion

Jag valde en kvalitativ forskningsmetod som bygger på intervjuer. Metoden passade till min undersökning eftersom syftet var att ta reda på pedagogers uppfattningar om nyanlända elever. På det sättet kunde lärarna tala fritt och jag kunde lyssna och ställa följdfrågor. Kanske kunde jag om det fannits mer tid ha intervjuat fler lärare som undervisar nyanlända elever för att på så sätt få en större spridning av resultatet. Min forskning gav mig tillräckligt med svar på lärares uppfattningar om nyanlända elever med den kvalitativa metoden. Det är även menat att denna undersökning skall ge mig en djupare förståelse, som i sin tur kan hjälpa mig som blivande lärare i arbetet med hur man skall gå tillväga med nyanlända elever. Att lärarna var positiva till att ställa upp på intervjuerna och kunde öppet tala om elevernas svåra situationer och att de tyckte själva att det var trevligt att ställa upp på studien, gav mig en känsla av en väl utförd undersökning. Risken kunde varit att lärarna ville svara så tillrättalagt som möjligt för att göra mig nöjd, men jag vill mena att svaren är trovärdiga eftersom alla deltagare var positiva och hade ett behov av att prata. Intervjuerna spelades in på band och på så sätt kunde jag sedan lyssna på dem och analysera svaren. Stukát (2005) betonar att när man påbörjar ett analysarbete sker det genom att man letar efter mönster och variationer. Det var positivt att lyssna på det inspelade bandet efter varje intervjutillfälle, eftersom jag då kunde reflektera över intervjun och min roll som intervjuare. Att samtalen med lärarna genomfördes i klassrum anser jag inte har påverkat resultatet eftersom det var lärarna själva som valde att intervjuas i en klassrumsmiljö. Esaiasson, Peter m.fl.(2007) menar att det är viktigt att man låter intervjupersonen själv få välja i vilken miljö intervjun skall ske.

Jag vill mena att min undersökning är trovärdig. Jag har undersökt det som jag hade för avsikt att studera och lärarna har fått uttrycka sina uppfattningar om nyanlända elever, vilket är det jag ville ta reda på. Studiens resultat hade nog kunna ha blivit mer omfattande om jag hade

planerat andra intervjufrågor till läraren i ordinarie klassen. Frågor som vad de tänker kring förberedelseklassen och elevers utvecklande i en sådan miljö. Trots att jag inte hade direkta frågor om just detta, fick jag ändå svaren genom att den intervjuade själv ville prata om ämnet. Pedagogernas samtliga svar stämde överens med den tidigare forskning som jag tagit del av. Det skulle kunna finnas en mindre chans att jag tolkade svaren utifrån den tidigare forskningen.

Resultatdiskussion

Syftet med undersökningen var att ta reda på lärares uppfattningar om undervisning för nyanlända elever dels i förberedelseklass och i ordinarie klass. Jag anser att syftet är uppfyllt och att frågeställningarna i min problemformulering är besvarade. Både intervjuerna och litteraturen som jag har tagit del av under arbetets gång har gett mig en fördjupad kunskap angående nyanlända elever och lärares syn på detta. Lärarna på båda skolorna var eniga om att eleverna segregeras från resten av skolan när de går i en förberedelseklass. Trots segregationen menar förberedelseklassläraren att det finns fördelar med att eleverna får gå i en mindre grupp till dess att de är redo för att gå i en vanlig klass. Klassläraren menade att språkgruppen var tillräckligt för nyanlända elever att undervisas i istället för att successivt behöva vara omringade med barn som påminner om deras egna situationer. Min bestämda uppfattning och erfarenhet säger mig att lärarna gör sitt bästa i alla situationer. Förberedelseklasslärarna försöker möta eleverna utifrån deras förutsättningar och behov och strävar efter att tillgodose deras behov genom att ge dem trygghet och hjälp för att stärka deras självförtroende. Medan lärarna i den ordinarie klassen anser att de nyanlända eleverna inte utvecklas språkligt eller socialt i en förberedelseklass som är exkluderad från resten av skolan. Denna uppfattning har stärkts genom mina intervjuer, men andra frågor har väckts. Varför finns det en del elever som termin efter termin stannar kvar på förberedelseklassen och aldrig blir redo för att slussas ut till ordinarie klassen? Beror det verkligen på att elevens svårigheter är antingen medfödda eller på ett annat sätt individbundna? Svar fick jag när återigen läste litteraturen och tidigare forskning. Traumatiserade barn återupplever traumat och får "Flashbacks" och detta stör oftast deras kognitiva utveckling som sedan leder till försämring av mentala aktiviteter och en försämrad utveckling hos de yngre barnen (Dyregrov & Raundalen, 1992).

Enligt min egen tolkning har förberedelseklasslärarna inte förståelse för den kognitiva utvecklingen. Lärarna försöker hjälpa eleverna att glömma problemen de har gått igenom och på så sätt kämpar eleverna att hålla tillbaka de traumatiska upplevelserna, vilket sedan riskerar att leda till koncentrationssvårigheter. Genom förhindrandet av tankar kring fruktansvärda händelser utvecklar barn gradvis ett kognitivt sätt att glömma. Men detta blockerar inte bara minnena av traumat utan även deras mentala kapacitet (Rodell Olgac, 1995). Det finns mindre utrymme för ett nytt språk och nya kunskaper. Därför stämmer detta med den tidigare forskningen. Pedagogerna har kanske inte tillräckliga kunskaper om just den kognitiva utvecklingen. Barnen måste få tid för att kunna bearbeta de händelser som de har varit utsatta

för.

Alla respondenter intygade att det pedagogiska förhållningssättet har stor betydelse. Samtliga ansåg att de lyfte fram elevers tidigare erfarenheter och lade fokus på det som fungerade bra hos eleven och inte på bristerna. Även om pedagogerna arbetade på olika sätt och inskolningen fungerade på olika sätt med tanke på att det är både förberedelseklass och ordinarie klass, strävade samtliga efter att tillgodose elevers behov och möta deras förutsättningar. Blob (2004) menar att skolor som tar emot nyanlända elever har brister när det gäller undervisning och arbetsmetoder i syfte att befrämja elevers språkinläring och sedan förbereda dem för vidare skolgång. Undersökningen stämmer delvis med mitt resultat. Båda skolorna har arbetat med nyanlända elever i flera år och har erfarenheter av mottagandet. Men när det kommer till överlämnandet av nyanlända elever till ordinarie klass ansåg mottagande lärarna att eleverna inte var redo för att börja i klassen.

Det är fortfarande oklart hur man skall motivera eleverna för undervisningen enligt pedagogerna. Men de anser att om man strävar efter att göra barnets vardag så normal som möjligt och ge trygghet i skolan samt skapa rutiner i deras liv, kan få dem att komma ut från mörkret till ljuset. Dyregrov & Raundalen (1993) menar att barn som såväl under eller efter en krissituation är det jätte viktigt att de får sin vardag så normalt som möjligt.

Målet med undervisningen för nyanlända elever i de båda skolorna har framförallt varit att utveckla det svenska språket utifrån elevens förutsättningar, samt att uppbygga ett gott samarbete med modersmålläraren så att elevernas båda språk utvecklas. Skolverket (2007) skriver att problemet ligger i att skolan koncentrerar sig mindre på de kunskaper som elever har med sig i andra ämnen än på bristerna i det svenska språket som det mer läggs fokus på. Pedagogerna ansåg att man når målet genom att man utvecklar sin kompetens och att man har tillräckliga kunskaper om flerspråksutveckling. Med detta som bakgrund kan jag konstatera att det beror mycket på lärarens kunskaper om utländska elevers förutsättningar och behov. Kunskaper om hur de skall bemöta nyanlända elever och även vårdnadshavaren. Pedagoger som inte har arbetat med nyanlända elever tidigare och inte har erfarenheter kan hamna bland dem som bara koncentrerar sig på elevers förutsättningar. Det har även mycket med skolans engagemang att göra och framförallt rektorns som skall se till att det finns tydliga rutiner. Bunar (2010) hävdar att dagens fråga är hur det hela ska organiseras och hur lärarnas kompetens skall utvecklas. Fortfarande söker skolorna svar på detta.

Rodell Olgac (1995) menar att ” Det brukar märkas när det är dags att börja övergången till stor klass. Denna måste ske utifrån barnens egna förutsättningar och vid en tidpunkt som varierar från barn till barn”(s. 55). Övergången till ordinarie klass ansågs enligt mina respondenter ske bäst genom att eleverna successivt deltar i viss ämnesundervisning innan de placeras i den ordinarie klassen. Problemen som lärarna i förberedelseklassen upplever är att när de har tagit beslut om att eleven är redo för att slussas ut anser inte klassläraren i den ordinarie klassen att eleven uppfyller kraven för att klara av att gå i en vanlig klass. Då måste eleven vara kvar i förberedelseklassen ett tag till. Frågan som kommer upp i mina tankar är

då, vad är det som lärarna fokuserar på när de ska ta emot nyanlända elever? Uppfyller inte eleverna kraven att gå i en ordinarie klass för att de inte har tillräckliga kunskaper i det svenska språket? Skolverket (2007) skriver att, ”Förslagen till mål och riktlinjer handlar om att nyanlända elever så snabbt som möjligt ska delta i den vanliga undervisningen genom ett anpassat stöd. Deras kunskaper och erfarenheter ska ses som en tillgång för skolan”.

Enligt min tolkning av intervjuerna och den tidigare forskningen kring övergången har jag kommit fram till att rutinerna kring utslussningen av nyanlända elever är diffust och motsägelsefullt formulerade. Så länge det inte finns nationella mål och riktlinjer för nyanlända elever kommer bristen att fortsätta på skolorna. Det finns inga tydliga rutiner för vare sig personalen eller kring verksamheten.

Persson (2008) hävdar att, ”Elevurvalet till specialundervisning är dels kortsiktigt baserat på en akut problembild och dels diagnosrelaterade och individbundna svårigheter hos elever” (s. 166). Denna specialundervisning genomförs antingen i klassen eller i speciella grupperingar. Eleverna på Sonettskolan fick specialundervisning som de kallade ”Språkargruppen” utanför den vanliga undervisningen, där elever får stöd när det gäller utveckling av det svenska språket. Den specialpedagogiska verksamheten på Sonettskolan kan analyseras som ett relationellt förhållningssätt och det betyder att den är i interaktion med övriga pedagogisk verksamhet i skolan, vilket är positivt. Däremot är förberedelseklassen i Bergkantsskolan en segregerad verksamhet. Från Perssons (2008) tolkning ses denna typ av undervisning som ett kategoriskt perspektiv. Efter undersökningen av med fokus på skolorna kring specialundervisning och förberedelseklass och med stöd från litteraturen har jag kommit fram till att samtliga lärare och skolorna har fortfarande svårare att se nyanlända elever som ”elever i svårigheter”, än att se dem som ”elever med svårigheter”. Fokus ligger i att nyanlända elever inte behärskar det svenska språket och inte i att ta vara på de kunskaperna som eleven har i andra ämnen. Författaren menar att om man förstår specialpedagogisk verksamhet ur ett relationellt perspektiv så blir tidsaspekten mer viktig, och speciellt i utvecklings och processmening. Det handlar alltså om långsiktiga lösningar där alla lärare är involverade och kräver även att den enskilda skolan som system behöver genomlysas. För att detta skall ske krävs sin tid och svarar däremot inte mot problem här och nu.

Förslag till vidare forskning

Min studie belyser ett aktuellt problemområde i hela Sverige. Förslag till fortsatt forskning inom detta område skulle kunna vara att undersöka om lärarna har tillräckligt med kunskaper för att undervisa nyanlända elever.

Det skulle även kunna vara eftersträvansvärt att studera lärarutbildningen och möjligen få in delar av svenska som andraspråk som ett obligatoriskt i det allmänna utbildningsområdet.

Referenslitteratur

Bell, Judith.(1993). *Introduktion till forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur.

Blob, Mattias. (2004). *Skolintroduktion för nyanlända flykting- och invandrarbarn. En översiktsstudie av arbetet i fyra storstadskommuner*.

Bunar Nihad. (2010). *Nyanlända och lärande: En forskningsöversikt om nyanlända elever i den svenska skolan*. AB, Bromma.

Dyregrov, Atle. (1992) *Katastrofpsykologi*, Studentlitteratur

Esaiasson, Peter m.fl. (2007). *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts juridik.

Kvale, Steinar. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Lagerholm, Per. (2005). *Språkvetenskapliga uppsatser* Lund: Studentlitteratur

Lahdenperä, Pirjo.(1997). *Invandrarbakgrund eller skolsvårigheter?* Stockholm.

Läroplaner för det obligatoriska skolväsendet och de frivilliga skolformerna: Lpo 94 : Lpf 94. (1994). Stockholm: Utbildningsdepartementet.

Myndigheten för skolutveckling. (2005). *Vid sidan av eller mitt i? Om undervisningen för sent anlända elever i grund- och gymnasieskolan*. Stockholm: Liber.

Paulin, Arja m fl. (1994). *Mer än ett modersmål. Hemspråksdidaktik*, HLS Stockholm

Persson, Bengt.(2008). *Elevers olikheter och specialpedagogisk kunskap*. Stockholm: Liber.

Rodell Olgac, Christina. (1995). *Förberedelseklassen – en rehabiliterande interkulturell pedagogik*. Göteborg: Almqvist & Wiksell förlag AB.

Rosenqvist, Jerry.(2008). *Specialpedagogik i mångfaldens Sverige- om elever med utländskbakgrund i särskolan*. Kristianstad: Högskolan i Kristianstad.

Skolverket. (2007). <http://www.skolverket.se/statistik-och-analys/2.1862/2.4290/2.4291/betyg-i-grundskolan-lasar-2007-08-1.67469>

Skolverket. (2008). *Allmänna råd för utbildning av nyanlända elever*. Stockholm: Fritzes.

Stukát, Staffan (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Intervjufrågor

1. Beskriv din utbildning och yrkesmässiga skolbakgrund fram till idag.
2. Vad är det viktigaste och första ni tittar på när ni tar emot nyanlända elever?
3. Hur går inskrivningen till och hur förbereder ni er när en ny elev skall börja i skolan?
Vad har eleverna för svårigheter när de börjar i skolan?
4. Vilket innehåll har undervisningen? Hur är undervisningen utformad?
5. Hur motiverar ni eleverna till undervisningen?
6. Vilka mål finns det på skolan för nyanlända elever? Tror ni att ni uppfyller dessa mål?
Vad saknas och varför?
7. Hur många språk talas det och vilka är de flesta? Hur ofta har eleverna modersmålsundervisning? Hur fungerar samarbetet mellan skolan modersmålsläraren och vårdnadshavaren? På vilket sätt är modersmålet viktigt för eleverna?
8. När är det dags för eleverna att slussas ut och hur vet ni det? Utifrån vad bedömer ni elevernas utveckling? På vilket sätt brukar man planera en utslussning?
9. Hur skall man på ett lämpligt sätt inkludera nyanlända elever i ordinarie klass? Ge några exempel.